

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за доцент по граждански процес, за нуждите на Юридически факултет на СУ „Св. Климент Охридски”, обявен в ДВ бр. 90 от 16.11.2012 г.

на д-р Траян Конов, доцент по гражданско и семейно право към Катедра по гражданско-правни науки на Юридически факултет на СУ „Св. Климент Охридски”, член на научното жури

В конкурса за доцент по граждански процес обявен в ДВ бр. 90 от 16.11.2012 г. единствен кандидат е д-р Камелия Николаева Цолова. Познавам кандидата още от началото на 90-те години на миналия век, когато беше студент в Юридическия факултет, а по-късно и преподавател по граждански процес.

1. Камелия Цолова е доктор по право по научната специалност „граждански процес”, въз основа на успешна защита на дисертационен труд на тема „Подпомагащата страна в съдебния исков процес” през 2009 г.

С оглед изложеното, намирам, че условията по чл. 24, ал. 1, т. 1 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и чл. 105, т. 1 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” (Правилника) безспорно са налице.

2. Вече повече от десет години Камелия Цолова работи като преподавател по граждански процес в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”, като кариерното ѝ развитие – старши асистент 2005 г., главен асистент 2009 г., върви плавно и отразява нарастващия ѝ преподавателски потенциал. През тези години кандидатката води семинарни занятия по граждански процес със студентите редовно и задочно обучение, като през учебната 2011/2012 г. и през настоящата 2012/2013 г. учебна година води и лекционния курс по граждански процес пред студентите задочна форма на обучение.

С оглед изложеното, намирам, че условията по чл. 24, ал. 1, т. 2 ЗРАСРБ и чл. 105, т. 2, б. „б“ от Правилника безспорно са налице.

3. За участие в конкурса д-р Камелия Цолова е представила монографията – *„Частичният иск“*. София. „Сиби“, 2012 г., студията *„Порочното решение при призвание на иска и защитата срещу него“*, публикувана в Сборник в памет на проф. д-р Живко Сталев. София. „Сиела“, 2009, и статията *„Подлежат ли на отмяната по чл. 537, ал. 2 ГПК нотариалните актове за сделки с вещни права върху недвижими имоти“*, приета за печат в сп. „Търговско право“, кн. 1 за 2013 г. И трите съчинения се публикуват след получаване на научната и образователна степен „доктор“ и са посветени на научни проблеми, които не са свързани с успешно защитения дисертационен труд за получаване на тази степен – *„Подпомагащата страна в съдебния исков процес“*.

3.1. Монографичният труд *„Частичният иск“* е с обем 214 с. и е посветен на малко разискван в доктрината, но със значителен практически интерес проблем – частичния иск. Съдържанието на труда е структурирано в пет глави, увод и заключение. Чисто догматичните въпроси на явлението са разисквани и в контекста на практическите резултати от прилагане на алтернативните правни конструкции, подробно са анализирани границите на допустимост; ефектите на предявяването на частичен иск и решението по него, в това число и ефектите върху погасителната давност; особеностите на защитата на ответника, усложненията във връзка с изменението на иска и промяна на страните. При анализа и обосноваването на авторовите тези коректно е използвана практически цялата релевантна българска гражданскопроцесуална литература, внушителен брой чуждестранни съчинения, както и респектираща по обем съдебна практика. Изложението е ясно и полемично, а логическото разгръщане на аргументите „за“ и „против“ дадена теза държи читателя в приятно напрежение, което бидейки очевидна рядкост в съвременната ни книжнина, поставя автора в редиците на много по-зрели писатели.

3.1.1. Представеният за участие в конкурса монографичен труд *„Частичният иск“* съдържа редица научни приноси и приносни аргументации, по-главните от които са:

3.1.1.1. Самият факт, че трудът е първото у нас монографично съчинение по проблема – до сега въпросът е бил централен предмет

само на статии, справедливо определя цялостния приносен характер на монографията.

3.1.1.2. Липсата на нормативни разпоредби относно частичния иск в българското гражданско процесуално право налага допустимостта и ефектите му да бъдат обосновавани, както в доктрината, така и в практиката чрез догматични конструкции, при което в много случаи утвърдилата се като традиционна концепция съдържа някои вътрешни противоречия повдигащи спорни в практиката въпроси, които определят приноса на труда на д-р Камелия Цолова да изгради обща и консеквентна в последиците си теория на частичния иск у нас. Според тази теория допустимостта на частичния иск се извежда от принципа на диспозитивното начало и нормативно се основава на чл. 6, ал. 2 ГПК, от който авторката извежда възможността предметът на иска да е различен – по-широк от по-тесния обем на търсена защита, в което се състои и частичността на иска - според нея частичният иск е допустим като осъдителен иск за делими вземания (по изключение като положителен установителен в хипотеза, че ищецът разполага с изпълнително основание), като предмет на делото е цялото право, но обемът на търсената защита е ограничен до определен размер. Въз основа на тази защитена в труда теза авторката извежда консеквентно решенията по останалите спорни въпроси, като приема, че за родовата подсъдност е меродавна цялата стойност на частичнопредявеното вземане, а за цената на иска с оглед определяне на държавните такси – предявеният размер и аргументира (да ги наречем материалноправните последици на частичния иск), приемайки, че предявяването му прави давността да спира по отношение на цялото вземане, както и че уважаването му прекъсва давността по отношение на цялото вземане.

3.1.1.3. Като самостоятелен принос следва да се определи изводът, че обективните предели на силата на пресъдено нещо при решението по частичен иск не зависят от това дали искът е отхвърлен изцяло или отчасти, или изцяло уважен, като при отхвърляне (включително отчасти) на частичен иск не се наблюдава „разширяване“ на тези предели, защото предмет на делото е вземането в неговата цялост, а при решението, с което искът се уважава се наблюдава особеност само по отношение на установеността на размера – той е установен със сила на пресъдено нещо само в частично предявения размер, но се установява основанието за съществуване на цялото вземане към момента на решението, с което остават непреклудирани възраженията на ответника по размера на непредявената част от вземането, както и допустимостта на нов иск спрямо горницата над

уважения частичен, но се преклудират онези възражения на ответника, които се отнасят до основанието на вземането и не почиват на факти, възникнали след постановяване на решението, или на факти, които не касаят частичнопредявеното вземане.

3.1.2. Изложеното позволява с увереност да определим монографията на Камелия Цолова „Частичният иск“, като задълбочено аналитично научно съчинение, с подчертана практическа значимост, което ме прави да съм убеден, че във всички случаи са изпълнени условията чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ и чл. 105, т. 3 от Правилника. Независимо от този категоричен извод, трудът е в състояние да породии дискусия – което прочее е характерно за всеки аналитичен труд. Както сама авторката приема, интересът от предявяването на частичен иск е свързан основно с нежеланието, а понякога и невъзможността да бъдат платени високите пропорционални такси за предявяване на иска и следващите по обжалването на евентуално неблагоприятно решение. Като изключим последните, които биха облекчили и ответника, аргументираните без съмнение основателни в догматичен план изводи, като че ли нарушават баланса в поеманите от страните в процеса рискове в очевидна полза на ищеца – особено изводите за материалноправните ефекти на предявяването на частичен иск и решението по него свързани с давността и тези по определяне на родовата подсъдност спрямо цената на цялото вземане, което позволява увеличаването на искане за 100 лв. до пълния размер от 10 000 0000 в един образуван вече процес. Консеквенция на предлаганите от авторката разрешения, в това число и *de lege ferenda* спасяват ищеца от риска за междувременно изтичане на давността, което при досегашното разбиране е сериозен контрамотив за предявяване на частичния иск (особено в съчетание с определяне на родовата подсъдност спрямо цената на предявената част) в полза на изчерпването на спора в един процес, което за мен е за предпочитане. Така се позволява на ищеца да постави в (според мен) неравностойно положение ответника и да го принуди да се защитава по няколко (поне две) дела, като едва ли сложността, а оттам и стойността на защитата по първото ще съответства на стойността на предявената част от вземането, още повече, че предявяването на тази само част от вземането ще има за ищеца посочените по-благоприятни в сравнение със съществуващите досега в някаква степен консенсусни разбирания последици. Бидейки по принцип противник на частичния иск, заради усложненията и неудобствата, които той предизвиква в името на икономията най-вече на такси, съм по-склонен да вярвам, че действителното решаване на

проблемите е радикалното ревизиране на размера на пропорционалните съдебни такси (които в редица случаи особено при ищци търговци с основание могат да се разглеждат като скрит отказ от достъп до правосъдие (доколкото за търговци са недостъпни възможностите по чл. 83, ал. 2 ГПК) и изричното уреждане на недопустимост на частичния иск, отколкото в доктринерните изводи или изменения в закона, които биха насърчили предявяването на частични икове. Признавам обаче, че това възражение има повече практически и правнополитически смисъл, отколкото теоретично основание, и не е в състояние да повлияе на безспорно заслужената подчертано положителна оценка на научната стойност на труда.

3.2. Студията „Порочното решение при признание на иска и защитата срещу него”, публикувана в Сборник в памет на проф. д-р Живко Сталев. София. „Сиела”, 2009, 23 с. е посветена на нов за гражданскопроцесуалната ни наука проблем – защитата срещу порочно решение при признаване на иска. Приноси са аргументираните изводи на авторката, че тези решения могат да страдат само от част от пороците, характерни за „обикновените” съдебни решения – нищожност и недопустимост, като последният може да бъде последица от дефект във изявлението на ответника, несъобразяване на условията по чл. 273, ал. 3 ГПК или забраните за постановяване на такова решение по определени категории дела, но не и да бъдат неправилни.

3.3. Статията „Подлежат ли на отмяната по чл. 537, ал. 2 ГПК нотариалните актове за сделки с вещни права върху недвижими имоти”, приета за печат в сп. „Търговско право”, кн. 1 за 2013 г., представя становището на д-р Камелия Цолова, дадено в качеството ѝ на член на Катедрата по гражданскоправни науки по т.д. № 3/2012 г. на ОСГК на ВКС. По поставения за решаване от ОСГК спорен въпрос авторката аргументира становище, че по реда на чл. 537, ал. 2 ГПК могат да бъдат отменяни само констативните нотариални актове, но не и конститутивните нотариални актове за сделки. Тезата на д-р Цолова е възприета в решение № 3 от 29.11.2012 г., което определя и приноса на авторката за преодоляването на една контроверса в съдебната практика, подкрепяна досега и от задължителна практика на ВКС по чл. 290 ГПК.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ, имайки предвид досегашната научнопреподавателска дейност на д-р Камелия Цолова, нейното публикувано научно творчество, познатите ми лични качества на кандидатката, както и обстоятелството, че изискванията на 24, ал. 1 ЗРАСРБ и чл. 105 от Правилника са безспорно изпълнени, съм убеден, че д-р Камелия Цолова е доказала, че има необходимите качества да бъде избрана за доцент по граждански процес на СУ „Св. Климент Охридски” и препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да приемат решение, с което предлагат на Факултетния съвет избирането на д-р Камелия Цолова за доцент по граждански процес на СУ „Св. Климент Охридски”.

София, 4 март 2013 г.

Член на н

/доц. д-р Траян Конов/